

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunta University of Applied Sciences

ELISABET STRENGELL

Maskuliinisuus ja feminiinisyys yinyang filosofian viitekehyksessä

Sukupuolen kirjo binäärisyyksien
keskinäisessä harmoniassa

KUVATAITEEN KOULUTUSOHJELMA
2023

Strengell, Elisabet	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	12.5.2023
	Sivumäärä 37	Julkaisun kieli Suomi
Julkaisun nimi Maskuliinisuus ja feminiinisyys yinyang filosofian viitekehyksessä		
Tutkinto-ohjelma Kuvataide		
Tässä tutkielmassa tutkittiin yinyang perusvoimien synergiaa ja sitä kautta sukupuolen moninaisuutta kuvataiteessa symbolismiin kautta sekä tarkasteltiin maskuliinisen ja feminiinisen energian tasapainoa. Tässä opinnäytetyössä tutkittiin kirjoittajan omaa suhdetta yinyang perusvoimiin, idän ja lännen välistä dikotomiaa sekä binäärisyyden rajamaastoa. Tutkielmassa pohdittiin myös sukupuoli-identiteettiä antropomorfististen teemojen avulla sekä ihmisen suhdetta luontoon ja eläimiin. Tutkielman tavoitteena oli tuoda tietoa sukupuolen moninaisuuteen taiteen avulla, sekä henkilökohtaisella tasolla tutkia kirjoittajan suhdetta sukupuoleen ja identiteettiin taidehistorian viitekehyksen kautta. Tutkielma rajattiin maskuliinisen ja feminiinisen energian sekä sukupuolen moninaisuuden tutkimukseen taidehistoriallisen viitekehyksen kautta. Tutkielmaa varten tutkittiin kiinalaista yinyang filosofiaa sekä siinä käsiteltävää tasapainoa toisiaan täydentävien perusvoimien välillä, suomalaista ja kansainvälistä queer- ja feminismitaidetta, nykyajan pakotettuja heteronormatiivisia ja sosiaalisia normeja sekä sukupuoli-identiteetin mysteeriä ja vapautta. Tutkielma on henkilökohtainen ja pohtiva, mutta lähtökohdat perustuvat sukupuolentutkimukseen taiteen keinoin.		
Asiasanat sukupuolen moninaisuus, symbolismi, queer-tutkimus, jin ja jang, antropomorfismi		

Strengell, Elisabet	Type of Publication Bachelor's thesis	12.5.2023
	Number of pages 37	Language of publication: Finnish
Title of publication Masculinity and Femininity in the Yinyang Philosophy Frame of Reference		
Degree program Fine Arts		
This thesis explored the synergy between the two basic Yinyang forces of masculinity and femininity, and thereby the diversity of gender in art with symbolism. The goal was to examine the balance between masculine and feminine energies. The dissertation examines the writer's relationship to the two basic Yinyang forces, the dichotomy between East and West, and the boundary lines of gender. The dissertation also discusses gender identities through anthropomorphic themes and the relationship between humans and nature and animals. The goal of this dissertation was to provide more information about gender diversity through art and, on a more personal level, to explore the author's relationship to gender and identity through the art historical frame of reference. The theme of the dissertation is the exploration of masculine and feminine energies and gender diversity in art history. Topics such as Chinese Yinyang philosophy and its balance, Finnish and international queer and feminist art, modern day compulsory heterosexual and social norms, and the mysteries and freedom of gender identities were explored for this thesis. This work is personal, and the tone is contemplative, but the basis of the research comes from gender studies through the means of art.		
<u>Key words</u> gender variance, symbolism, queer studies, yin and yang, anthropomorphism		

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 MASKULIINISUUS JA FEMINIINISYYS SAMASSA IDENTITEETISSÄ	7
2.1 Maskuliinisuus ja feminiinisyys yinyang teorian näkökulmasta	8
2.2 Tasapaino osana queer-identiteettejä	10
2.3 En kerro vain kivistä ja vesistä, kerron lihasta ja luista	11
2.4 Eläin vai ihminen?	13
3 MYSTEERI JA VAPAUS OSANA SUKUPUOLI-IDENTITEETTIÄ.....	16
3.1 Mysteerin monikerroksinen luonne	16
3.2 Mysteerit taiteessa.....	19
3.3 Vapaudesta	24
4 TAITEELLISEN OSION KUVAUS	26
4.1 Maalauksen ”Maskuliinisuus minussa” symbolismi.....	27
4.2 Maalauksen ”Feminiinisyys minussa” symbolismi	29
5 LOPPUSANAT.....	32
LÄHTEET	

1 JOHDANTO

Tässä kirjallisessa tutkielmassa tutkittiin maskuliinista ja feminiinistä energiaa sukupuolen ja queer-identiteettien tasapainottamisessa taide- ja kulttuurihistorian kautta sekä sitä, kuinka yinyang ajattelumalli osaltaan voi auttaa ymmärtämään näiden perusvoimien tasapainoa. Tavoitteena oli tuoda esiin monimuotoisia ei-binäärisiä ajatuksia sukupuoleen, selvittää kuinka maskuliinisuus ja feminiinisyys heijastuvat taiteellisessa työssäni sekä laajentaa ajatusmallia totutuista sosiaalisista normeista taidehistoriallisen viitekehyksen kautta. Henkilökohtaisella tasolla tutkin suhdettani sukupuoli-identiteettiin sekä sukujuuriini opinnäytetyön taiteellisen osuuden kautta.

Mitä sukupuoli tarkoittaa ja miten normit vaikuttavat siihen? Sukupuoli on käsitteenä laaja, sisältäen biologisen, psykologisen, sosiaalisen ja henkilökohtaisen sukupuolen. Sukupuoli (eng. 'gender') tarkoittaa sosiaalisten rakenteiden määrittämää tunnusomaista käyttäytymistä tai rooleja, jotka sosiaalisesti liitetään binäärisiin mies- tai naisoletuksiin, sekä miesten ja naisten väliseen suhteeseen. Sosiaalisena ilmiönä sukupuoli vaihtelee yhteisöstä ja kulttuurista toiseen. Sosiaalisesti se on myös hierarkkinen ilmiö, joka voi aiheuttaa eriarvoisuutta yhteiskuntien sisällä. Sukupuoli (eng. 'sex') on myös biologinen ja psykologinen ilmentymä, jota määrittävät kromosomit, hormonit ja sukupuolielimet. 'Gender ja 'sex' ovat siis yhteisvaikutuksessa keskenään mutta ne eroavat toisistaan sukupuoli-identiteetin yhteydessä, jolloin ihmisellä on oma sisäinen ymmärrys sukupuolestaan, joka joko liittyy tai ei liity henkilön psykososiaalisen tai biologiseen sukupuoleen (World Health Organization, n.d.).

Tiukat sukupuolinormit voivat aiheuttaa perustelematonta vihaa, väkivaltaa, stigmatisointia, syrjintää ja vaikeuksia mielenterveydellisten sekä perusterveydenhuollon saatavuuden kannalta. Tietoisuuden lisääminen antaa paremmat mahdollisuudet parantaa ihmisten hyvinvointia ja sitä kautta yhteiskunnan hyvinvointia. Hyvinvointivaltion määritelmän on virallisesti sanottu olevan valtio,

jossa valtiovallan toimenpitein taataan sosiaalinen turvallisuus ja hyvinvointi kaikille kansalaisille.

Yhteiskunta on rakentanut sosiaalisen sukupuolen asemaa ohjaten esimerkiksi lapsia, mutta myös aikuisia valitsemaan ulkonäköön ja biologiaan sopivimmat lelut, vaatteet, leikit, ammatit, ja muut harrastukset. Lapsen omaan valintaan vaikuttaa muun muassa markkinointi ja perheiden sisäinen ajattelumalli, heijastuen lasten valintoihin epäsuorasti tai suorasti. Sosiaalisesti sukupuolittuneet tavarat, roolit tai asemat ovat ihmisten keksimiä tapoja lokeroita ja ohjata ihmisiä selviytymään jopa kontrolloiden normien sisällä, muun muassa lisääntymistä edesauttaen. Kirjoittamaton sääntö saattaa olla; kaikki on hyvin, jos seuraat sääntöjä etkä tee päinvastoin kuin käsketään. Astuessa ulos aiemmin noudattamasta lokerosta voi joutua hankaliin tilanteisiin ja seuraamukset voivat olla vaikeat. Erilaisuus ja normeista poikkeaminen usein nähdään uhkana yhteiselle turvallisuudelle

Mitä luultavammin Kalevalasta tuttu Louhi olisi yksi parhaista henkilöistä vastaamaan kysymykseen normeista ja erilaisuudesta. Tuo ovela, omaa ja tyttäriensä etua ajava voimakastahtoinen nainen on vuosisatojen ajan nähty naisen irtokuvana, jonkinlaisena petolintuna. Ja kaikki vain sen takia, että hän omaa miehisessä kulttuurissa pidettyjä hyveitä, joita naisen, varsinkaan iäkkään naisen, ei ole ihanteellista omistaa. Viisaasta, omistautuneesta äidistä ja päämäärätietoisesta naisesta tuli siis petolintu, joka on ruma, ilkeä ja vaarallinen ja joka täytyy eliminoida kaikkien muiden turvallisuuden ja ahneuden takia. Joten kun henkilö, joka poikkeaa sosiaalisista normeista jopa nykyaikana, voi saada vastaansa vihapuhetta ja pahimmassa tapauksessa joutuu kärsimään pahoista mielenterveyden ongelmista, vain koska ympäristö reagoi negatiivisesti kaikkeen normista poikkeavaan. Erilaisuus koetaan uhkana, joka on hyökkäys tuttua ja turvallista vastaan. Hyökkäys- ja puolustusreaktiot ovat epätietoisuutta ja pelkoa, jotka voivat muuttua vihaksi. Epätietoisuudessaan ihminen voi olla hyvin loukkaava ja jopa vahingoittava. Epätietoisuus voi ilmetä myös kiusaamisena sosiaalisesta normista poikkeavia yksilöitä kohtaan.

Sukupuoli on jokaisen oma syvä henkilökohtainen kokemus itsestä ja siitä, kuinka haluaa elää hyvää elämää omassa kehossaan, ympäristössään ja mielessään. Suomalainen yhteiskunta on liikkunut sukupuolikysymyksissä eteenpäin kohti parempaa. Nykypäivänä myös jo tiedämme sukupuolen olevan muutakin kuin

binääristä tai biologista olemista ja suorittamista miehenä tai naisena. Se ei itseasiassa edes ilmene biologiassa minään yksiselitteisenä mies/nais asetelmana, vaan kromosomeina, hormoneina ja sukupuolieliminä, joita molemmat biologiset sukupuolet voivat omata erinevissä määrin. Sukupuoli on tietynlainen rajatila ja sitä kautta dualismin yhtenemistä ykseydeksi. Sen perimmäinen olemus on luomisen ja olemassaolon vapaus. Se on jotain paljon enemmän kuin binääristä biologiaa. Se lähentelee kiinalaista filosofiaa yinyang periaatteesta perusvoimien harmonian ja tasapainon tavoittelemisesta.

Sukupuoli on kuin yinyang filosofia. Se on alati muuttuvaa, toisiinsa kietoutunutta mutta silti vastakkaista energiaa. Ilman yiniä ei olisi yangia ja toisinpäin. Molemmissa on myös hiukan toista aina läsnä. Se on tasapainoa ja harmoniaa, jotain hyvää, jota kohti tavoitella. Se ei koske vain ihmisen sukupuolta tai identiteettiä. Yinyang tematiikkaa voi soveltaa kaikkeen ja sen monet symbolit ovat myös inspiroineet omaa taidettani. Se on tasapainoisen elämän peruspilari ja sitä voi soveltaa omaan elämään ja myös suhteessa sukupuoleen. Yinyang edustaa taivasta ja maata, mieltä ja kehoa, kesää ja talvea, itää ja länttä ja niin edelleen. Yinyang edustaa yksinkertaisuudessaan ovea, joka avautuu ja sulkeutuu. Se on läsnä kaikessa ja kaikkialla. Tämä yksinkertainen käsite on samaan aikaan äärimmäisen kompleksinen länsimaalaiselle ihmiselle ymmärtää. Olemme tottuneet ajattelemaan asioista joko-tai näkökulmasta sen sijaan, että ajattelisimme asioiden olevan sekä-että. Tätä samaa filosofiaa on tutkittu myös länsimaalaisessa kulttuurissa antiikin Kreikasta kristinuskoon ja nykyajan new age käsitteisiin asti.

2 MASKULIINISUUS JA FEMINIINISYYS SAMASSA IDENTITEETISSÄ

Tässä osiossa kirjoitan erityisesti siitä, miten maskuliininen ja feminiininen energia näkyvät muun muassa yinyang tematiikassa, perusvoimien tasapainosta queer-identiteettien näkökulmasta sekä niiden asemasta taiteessa ja kulttuurissa

luontotematiikan kautta. Kirjoitan siitä, kuinka kulttuurihistoriassa on aina ollut antropomorfisia hahmoja ja viittaa taidehistorialliseen viitekehykseen teksteissäni sekä pohdin näitä aspekteja sukupuolentutkimuksen näkökulmasta.

Koska opinnäytetyömaalaukseni hahmot ovat antropomorfisia/teriantropisia (ihmishahmoja, joilla eläimellisiä ominaisuuksia esimerkiksi Horus) kirjoitan myös näistä teemoista ja niiden asemasta kulttuurihistoriassa suhteessa sukupuoleen ja omaan taiteeseeni.

2.1 Maskuliinisuus ja feminiinisyys yinyang teorian näkökulmasta

Kun puhun tämän tutkielman yhteydessä sukupuolesta tai feminiinisydestä ja maskuliinisuudesta, en puhu niistä vain biologisella tasolla, vaan myös symbolisella, henkisellä ja yhteiskunnallisella tasolla. Puhun niistä myös yinyang tematiikan kautta kahtena perusvoimana tai peruselementtinä, jotka ilmenevät erimuodoissa kaikilla elämän alueilla.

Yinyang on vanha kiinalainen filosofinen selitysmalli, jolla on selitetty luonnonlakeja. Tämä filosofia ja teoria perustuu kahteen perusvoimaan tai kahteen vastakkaiseen elementtiin, joiden avulla kuvataan asioiden liittymistä toisiinsa. Kuten taolaisessa uskomuksessa on uskottu ihmisen elämän sijoittuvan kahden perusvoiman taivaan ja maan väliin, voidaan ajatusta laajentaa myös sukupuoleen, ja kuinka joillekin se on kahden binäärin, eli miehen ja naisen, välissä olemista tai olemista niiden ulkopuolella. Taivas ja maa siis ilmentyvät erillisinä elementteinä yhdessä samassa persoonassa, kuten maskuliinisuus ja feminiinisyys voivat ilmetä myös samassa sukupuoli-identiteetissä. Ihminen ja luonto kulkevat käsi kädessä eikä niitä voida erottaa toisistaan, sillä me olemme osa luontoa, ja me olemme kaikki sen erilaisia ilmentymiä (vrt. kristinusko ja jumalankuva). Maskuliinisuus ja feminiinisyys, aivan kuten yinyang filosofia ovat näkymättömiä ajatusmalleja, mutta silti ne määrittävät meidän elämäämme (Vinokur, 2015, s.11–17).

Useissa maailman uskonnoissa naiseus/feminiinisyys kuvastaa alkuperäistä ykseyttä, jota ei voi selittää ja mieheys/maskuliinisuus on nähty tapana erotella asioita toisistaan eri käsitteiden kautta kuten uskonnot, hallinnolliset rakenteet ja hierarkia (H. Koivunen. Madonna ja huora s.17). Naiseus on siis kaiken alku ja loppu ja mieheys

tässä kaaressa toimiva, jäsentelevä ja rakentava voima. Mutta molemmissa on aina toista, sillä mikään ei ole aina vain yhtä elementtiä. Yinissä on aina yangia ja päinvastoin. Ne ovat toisiaan täydentäviä energioita. Epätasapainoa syntyy, kun elämässä perusvoimien välillä on epäsuhtaisuuksia. Naisen hierarkkisesti alisteinen asema monissa eri kulttuureissa ja tehtävissä ikuisena äitinä, kodin ja perheen palvelijana on opetettu naisille syntymästä lähtien. Erilaiset kulttuurit ja ympäristömme sekä tapa, joilla lapset kasvatetaan vaikuttavat kaikki tavallansa naisten, miesten ja ei-binääristen tai muiden queer-ihmisten omakuvaan. Tällainen sosiaalisten rakenteiden epätasapaino aiheuttaa vaikeuksia yhteiskunnan sisällä. Yksilö voi kokea olevansa kummallinen, suorastaan viallinen *ei-ihminen* mikäli joutuu mukautumaan ulkopuolelta tuleviin normeihin, joita ei voi toteuttaa naisena tai miehenä.

Taolaisessa filosofiassa naisen ja miehen yhteinen tasapaino on jaettu kahteen peruselementtiin yiniin ja yangiin, jossa yin edustaa feminiinisyyttä, pimeyttä, maata, kylmyyttä, kaaosta ja yang kuvastaa maskuliinisuutta, valoa, lämpöä, järjestystä ja taivasta. Taolaisessa yinyang filosofiassa nais-miesenergiat ovat tasapainossa ilman, että toinen hallitsisi toista (H. Koivunen. Madonna ja huora s.28). Ne ovat samassa tilassa tasapainossa ja yhteisymmärryksessä, sillä jos toinen uupuu, syntyy epätasapainoa; joko hallitsematonta kaaosta ja vetäytyvyyttä tai tiukkaa, rajoittavaa ja hyökkäävää järjestystä. Molemmissa on myös toista, kuten kuvasta näkee (kuva 1), jotta elementtien sisällä säilyy tasapaino. Mustan yinin sisällä on aina valkoista yang energiaa ja valkoisen yangin sisällä puolestaan on aina mustaa yin energiaa.

Kuva 1. Yinyang (The meaning of Yin and Yang Symbols Revealed, 2022)

2.2 Tasapaino osana queer-identiteettejä

Tutkielmaa varten on tutkittu nimenomaan queer-identiteettien kirjon alle kuuluvaa ei-binäärisyyttä (eng. 'non-binary'). Termi 'queer' on yleinen suomen kielessäkin käytetty sateenvarjotermi henkilöille, jotka eivät halua tarkkaan määrittää joko seksuaalista suuntautumistaan tai sukupuoli-identiteettiään. Sanaa käytetään myös laajemmassa mittakaavassa kattoterminä yhteiskunnan sisällä tarkoittamaan kaikkia seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvia henkilöitä määrittämättä mitään tiettyä sukupuolta tai seksuaalisuutta. Termi 'queer' (suom. omituinen, vino, outo) voi olla myös väärin käytettynä loukkaava, sillä historiallisesti sanaa on käytetty seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjä vastaan alentavana ja loukkaavana terminä kuvaamaan erilaisuutta ja outoutta. Nykyään sana on omaksuttu voimaannuttavana sanana kuvaamaan sateenkaarivähemmistön moninaisuutta. Termi 'ei-binäärinen' on binäärin eli kaksinapaisuuden vastakohta. Ei-binäärinen henkilö kokee, ettei hänen sukupuoli-identiteettinsä sovi kaksinapaiseen ja pelkästään biologiseen mies-nais-jakoon. Ei-binäärinen henkilö voi siis olla esimerkiksi muunsukupuolinen, sukupuoleton tai intersukupuolinen. Kahden binäärin väliin voi siis sijoittua kirjo monenlaisia queer-identiteettejä (Seta, 2023).

Queer-identiteettejä on monenlaisia ja ymmärrettävästi henkilö, joka ei tiedä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen historiasta tai termistöstä voi kokea ne sekavina. Mutta, kuten tiedämme esimerkiksi veden omaavan monia erilaisia olomuotoja, voimme ajatella samalla tavalla myös ihmisyyden omaavan monia erilaisia ilmenemismuotoja. Kaikki veden ilmenemismuodot ovat silti vettä ja samalla kaikki erilaiset ihmisyyden ilmenemismuodot ovat ihmisiä. Kaikki ihmiset eivät välttämättä tiedä veden erimuotojen erilaisia, tarkkoja kemiallisia termejä tai kaavioita, mutta siihen ei välttämättä ole tarvetta tietääksemme vedellä olevan erilaisia muotoja. Kaikkien ei myöskään tarvitse tietää tai edes ymmärtää queer historiaa, oikeita termejä ja erilaisia seksuaali- ja sukupuoli-identiteettejä. Tärkeää olisi neutraali suhtautuminen erilaisuuteen sekä pyrkimys ymmärtämiseen ja ihmisten kohtaamiseen ihmisinä.

Jokainen meistä on jatkuvassa vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa ja toisinaan ympäristön suhtautuminen erilaisuutta kohtaan voi järkyttää henkilön tasapainoa.

Tasapainon järkkäminen vaikuttaa kaikkiin ihmisiin, sillä jokainen meistä kokee sitä aika ajoin. Keskityn tässä tekstissä nimenomaan queer-identiteettien tasapainoon ja harmoniaan. Iso osa sukupuoli-identiteettiä queer-ihmisten kohdalla on yhteys harmoniaan ja tasapainoon. 'Queer' on vain yksi osa ihmisen identiteettiä, mutta jos se osa ei ole harmoniassa suhteessa itseen ja ympäristöön, henkilö voi kärsiä mielenterveydellisistä ongelmista. Tutkin tätä sukupuoli-identiteetin tasapainoa maskuliinisen ja feminiinisen energian välillä taiteellisessa osassa opinnäytetyössäni. Ei-binääristen ihmisten kohdalla kyse usein on näiden kahden perusvoiman yhtenemisestä yhdessä ihmisessä, sekä irtautumisesta yhteiskunnassa vallitsevista kaksinapaisista sukupuolittuneista normeista, kuten miehin mies tai naisellinen/äidillinen nainen.

2.3 En kerro vain kivistä ja vesistä, kerron lihasta ja luista

Maskuliinisuus ja feminiinisyys yinyang filosofian viitekehyksessä viittaa tämän tutkielman yhteydessä sukupuolen kirjoon sekä binäärisyyksien keskinäiseen harmoniaan. Nykypäivänä ymmärrämme sukupuolen olevan muutakin kuin pelkästään binäärinen biologinen konsepti sukupuolielimistä tai geeniperimästä, emme pelkästään synny naisiksi tai miehiksi, vaan suurin osa meistä saatetaan kasvattaa joko epäsuorasti tai suorasti sukupuoliroolitettuihin normeihin kulttuurin sisällä. Biologisella sukupuolella on loppujen lopuksi paljon vähemmän tekemistä sukupuolen kanssa kuin normaalikäsite antaa ymmärtää. Biologia vaikuttaa henkilökohtaiseen sekä sosiaaliseen sukupuoleen varsinkin yhteiskunnassa vallitsevien normien takia, mutta se mitä joillekin ihmisyyys ja sukupuoli syvimmältään on, on jotain mihin sukupuoliroolit eivät koske. Se on energiaa, se on vapautta ilmaista itseä.

Maskuliinisuus ja feminiinisyys ovat termejä, joita voi käyttää symbolisesti kuvaamaan muitakin dualismeja esimerkiksi aktiivisuutta ja vetäytyvyyttä, mukavuutta ja epämukavuutta, taivasta ja maata, elämää ja kuolemaa, hyvää ja pahaa ja niin edelleen. Sukupuoli konseptina on kulttuurin tuote ja jokainen ilmaisee sitä oman kulttuurin piirissä kuten parhaaksi näkee. Sukupuoli voi olla myös vapauttava asia yksilön mieltäessä itsensä hyväksi juuri sellaisena kuin on. Maskuliinisuus ja feminiinisyys ovat kaikkialla vallitsevia energiavirtoja, jotka jollain tasolla vaikuttavat

kaikkeen meidän elämässämme. Erilaisuuden kirjo on osaltaan myös maailman rikkaus ja jokaisessa meissä elää kaipuu ymmärtämiseen, yhteyteen ja näkeväksi tulemiseen ihmisenä.

Tämän tutkielman ja opinnäytetöiden taiteellisen osion kautta tutkin feminiinisyyttä ja maskuliinisuutta sekä niiden harmoniaa ja ilmenemismuotoja taiteen keinoin. Tauluissani oleva fantasiamaainen symboliikka on tapani tutkia identiteettiä ja salattuja tai mystisiä puolia yinyang perusvoimissa eli maskuliinisuudessa ja feminiinisyydessä. Teoksillani pyrin puhumaan syvällisempien teemojen kuten luonnontilan ja queer-identiteettien puolesta teoksieni fantasiamaaisen luonteen avulla. Kun maalaan tai kirjoitan taiteestani, tahdon luoda vapautta. Vapautta olla oma itse ja vapautta antaa katsojalle tai lukijalle tilaa huomata mahdollisuuksia, joita he eivät aikaisemmin ole tulleet ajatelleeksi. Frida Kahlo kuvaili aikoinaan itsestään osuvasti, ja se on yhä pätevä näkemys myös ei-binäärisyydestä sekä queer-identiteeteistä yleisesti: ”Saatan olla biologisesti nainen, mutta olen yksilö, en mies enkä nainen, yksinkertaisesti ihminen” (Osorio, 2023).

Ei-binäärisyydellä ja luontoaiheilla taiteessani on korrelaatio. Luonnossa sinä olet vain sinä. Kukaan tai mikään ei siellä tuomitse, kategorisoi sinua mihinkään sukupuolen, seksuaalisen suuntautumisen, hyvyyden tai pahuuden, ihonvärin, iän tai minkä tahansa muun yhteiskunnassa olevan lajittelun perusteella. Luonnon keskellä saa olla vapaasti oma itse ja unohtaa kaikki nuo muut asiat, jotka loppujen lopuksi eivät yksinään määrittele ihmisen minuuden kokemusta. Ei-binäärisyys on sosiaalisista/yhteiskunnallisista normeista irtautumista. Ei-binääriset ja muut queer-ihmiset voivat kokea samanlaisuutta fantasiaa ja niissä olevia olentoja tai luontoelementtejä kohtaan enemmän kuin binääriset ihmiset, sillä fantasiamaailmassa mikä tahansa on mahdollista ja mikään ei ole normista poikkeavaa. Niissä maailmoissa on iloa, lohtua ja mahdollisuuksia toteuttaa itseään ilman pelkoa tai häpeää. Vaikka queer yhteisöön kuuluvat ihmiset voivat kokea samaistuvansa ei-ihmisiin useimmiten kuin ihmisiin, queer-ihmisyyden kokemuksessa on osittain hyvin syvälinen ymmärrys ihmisyyden perimmäisestä olemuksesta. Se on mielestäni ihmisyyttä sen riisutussa ja kauniissa perusmuodossaan. Se on olemista osana luontoa ja sen moninaista kauneutta täysin sinuna itsenäsi.

Dokumentti ”Firestarter: Bangarra tanssijat” Yle Areenassa (Yle Areena, 2022) kertoo modernistisesta aboriginaali tanssiryhmästä ja ryhmän kolmesta perustajaveljeksestä David, Stephen ja Russel Pagesta. Dokumentti herättää katsojana paljon yhteyden, ylpeyden, surun, kaipuun ja varmuuden tunteita. Nämä moninaiset tunteet antoivat myös inspiraatiota omaa taiteellista uraani kohtaan ja varmuutta siitä, että se mitä teen työkseni on tärkeää, parantavaa ja puhdistavaa voimaa. Kuten dokumentissa sanottiin; ”Emme kerro vain kivistä ja vesistä, kerromme verestä, lihasta ja luista”, koska me olemme luonto, me olemme maata, tuulta, kiviä ja ruohoa. Ykseyden tunne ympäristöön ja esivanhempiin on tärkeää. Se on yhteyttä itseen ja historiaan. Se on ylpeyden tunnetta omasta perinnöstä. Suomalainen kulttuuri sisältää myös hyvin pitkälle häpeän ja itsensä alas pistämisen tunteita. Se voi olla osittain hyvin väkivaltainen, torjuva ja maskuliininen kulttuuri, jossa sukupolvinen trauma elää läsnä meidän ihossamme ja mielessämme. Vaikka kulttuurillisesti aboriginaali ja evakko eivät ole sama asia, dokumenttia katsoessani huomasin samaistuvani siinä esiin tuleviin sukupolvisiin traumoihin ja niiden kanssa elämiseen sekä häpeän ja vastuun kantamiseen kolmannen polven Karjalan evakkona äitini isän puolelta. Taiteella ja kulttuurilla on elintärkeä asema, rooli ja tehtävä tuoda esille ja yhdistää menneisyyttä, nykyisyyttä ja tulevaisuutta. Se on taiteen ydin. Se on taiteen tehtävä. Olla tuo puhdistava ja yhdistävä voima, joka auttaa yhteisöä ymmärtämään ja vahvistumaan. Taiteen avulla luodaan yhteyttä omaan identiteettiin, yhteisöön, historiaan ja luontoon. Se on yhteys minuuteen, kotiin, takaisin esivanhempien ja luonnon luo.

2.4 Eläin vai ihminen?

George Wing (Wing, 2015, s.18) kertoo tutkielmassaan teriantropiasta, eläinpäisistä tai eläimellisistä ihmishahmoista ja antropomorfismista eli ihmisenkaltaistaminen tai inhimillisten ominaisuuksien liittäminen muihin eläimiin, sekä zoomorfismista, esineitä, jotka kuvastavat eläimiä ja kuinka muinaisegyptissä ihmiset loivat kaaokseen järjestystä luomalla myyttejä eläinhahmojen avulla. Malissa sijaitsevan Bamana heimon jäsenet käyttivät rituaalitanseissa miesnais zoomorfisia maskeja, jotka kuvastivat muun muassa taivasta ja maata ja niiden merkitystä ihmiselämälle (Hahner-Herzog ym., 1998, s. 38). Eläinpäiset ihmishahmot ovat tärkeä visuaalinen sekä sisällöllinen osa opinnäytetöitteni taiteellista osiota. Aihe on rajattu perusvoimien

toisiaan täydentävään dualismiin sekä siihen, kuinka eläin- ja luontoaiheet osaltaan liittyvät queer-identiteettien ilmaisuun taiteessa symbolien kautta. Nämä eläimelliset ihmishahmot ovat aina olleet myös voiman ja yhteyden symboleita, joiden avulla luodaan suhde ympäröivään maailmaan sekä itseen. Ihmisellä on luontainen tarve kuulua joukkoon ja saada kaaokseen järkeä. Eläinhahmot, ja ennen kaikkea villieläimet, ovat olleet tapa luoda tuo yhteys sekä ymmärrys asioita kohtaan, joita emme täysin ymmärrä. Olemme luoneet tai antaneet sielun epäinhimillisille asioille, kuten villieläimille, jotta voisimme samaistua niihin ja samalla ymmärtää itseämme. Muinaisegyptissä kuten myös kiinalaisessa yinyang uskomuksessa/aatteessa kaksi vastakkaista energiaa, binääriset vastapuolet, olivat tärkeitä jäsentämään maailmaa kahden perusvoiman välille. Taiteellisesti kiinnostavaa on myös voimien väliin jäävä jännite tai niiden yhdistyminen samaksi. Nämä vastakkaiset perusvoimat näkyvät eri uskontojen taiteessa ympäri maailmaa. Hinduismissa Shiva ja Parvati ovat kaksi eri pääjumalaa ja heidän luontonsa yhdistyessä heistä tulee androgyninen olento Ardhanarishvara (C.Keene, 2023).

Eläinhahmoisia eli zoomorfisia esineitä, kuten kampoja, maskeja, kippoja ja kulhoja on säilynyt esimerkiksi antiikin Egyptistä. Eläinhahmoisessa esineessä on kaksi samaa eläintä kuvastamassa vastakkaisia energioita, mutta nämä eläimet ovat aina yhdessä. Kaikki tiet palaavat samaan alkuun, eli siihen kuinka olemme aina tavoitelleet ymmärrystä maailmasta ja itsestämme dualismin ja ykseyden kautta. Siirrämme oman sielumme ja ihmisyytemme eläinhahmoihin, sillä ne kuvastavat meidän erilaisia tunteitamme ja luonteita, mutta ne ovat kenties samaistuttavampia ja lähestyttävämpiä eläinhahmoissa.

Eläimellisiä ihmishahmoja on ollut taiteessa ja mytologioissa läpi ihmishistorian Paleoliittiseltä kaudelta tähän päivään asti ympäri maailman. Näitä esimerkkejä ovat muun muassa antiikin Kreikassa minotaurus (kuva 2), muinaisegyptin eläinpäiset jumalat, kuten Horus-haukka, Pyhittäjä Kristoforos koirankuonolainen kristinuskossa (kuva 3), Afrikan monet heimot kuten Igbo, jotka ottivat luonnosta inspiraatiota maskeihin ja rituaaliansseihin hyvän metsästyksen tai hedelmällisyyden toivossa. Amerikan alkuperäiskansoilla ja Asteekeilla on ollut monenlaisia eläimellisiä jumalhahmoja läpi historian. Intian Hinduismissa yksi lukuisista jumalista on elefanttipäinen Ganesh, ja jopa suomalaisessa Kalevalassa kuvataan Louhen ja Ainon

muodonmuutokset petolinnuksi ja vedenneidoksi. Kenties kaikkein varhaisin zoomorfinen esihistoriallinen esine on kuuluisa mammutin luusta veistetty ”Leijonamies” (kuva 4), jolla on leijonan pää ja ihmisen vartalo. Tämä veistos on peräisin 40 000 vuotta sitten Saksasta. Eläinpäisiä teemoja löytyy kautta ihmiskunnan historian, ja ne ovat olleet keskeisessä roolissa luomassa mytologiaa, kansantarinoita ja -perinteitä ja olleet iso osa taidehistoriaa. Mikä tekee eläinpäisistä hahmoista mielenkiintoisen? Eläinpäiset ihmishahmot ovat edelleen kiehtovia niiden outoudessa. Saattaa olla, että ihmisen on helppo lähestyä ja ymmärtää toista ihmistä, jos kasvojen tilalla on helpommin ymmärrettävä eläin. Vai olisivatko hahmot jumalallisuuden, voiman ja mystisyyden kautta kiehtoneet ihmistä monia vuosisatoja? Liittyykö eläinpäisiin hahmoihin ihmisen halu kesyttää villieläin oman tahdon alle osoittaakseen mahtiaan eläimen vertaisena tai jopa ylempänä olentona? Toisaalta voisiko ihminen haluta tuntea olevansa jokin muu kuin ihminen, kenties suurempi tai voimakkaampi kuin ihminen? Kenties kiinnostus kumpuaa paradoksaalisesta halustamme olla samaan aikaan muuta kuin ihminen ja enemmän kuin ihminen (Woolfe, 2021). Kenties se on kaikkea edellä mainittua.

Kuva 2. Minotaurus (British Museum, 1300 eaa.)

Kuva 3. Pyhä Kristoforos (Byzantine and Christian Virtual Museum, 500 jaa.)

Kuva 4. Leijonamies (Ulmer Museum, 40 000 v.)

3 MYSTEERI JA VAPAUS OSANA SUKUPUOLI-IDENTITEETTIÄ

3.1 Mysteerin monikerroksinen luonne

Taiteellisen työni eläinpäiset ihmishahmot ovat tuhansien vuosien ajan symboloineet monia erilaisia asioita aina jumalallisuudesta paholaisiin ja voimasta ihmisen eläimellisyyteen. Ne ovat kuvastaneet tekijöilleen jotain, jota emme ihan täysin voi nykyihmisen silmin ymmärtää. Myös maalauksissani ”Maskuliinisuus minussa” ja ”Feminiinisyys minussa” on sellaista mystistä tietoa, jota en ihan täysin itsekkään, ainakaan tässä hetkessä, pysty läpikotaisin tavoittamaan. Pystyn antamaan teoksilleni merkityksiä ja antamaan niille niiden omat tarinat, mutta niiden syvimmän olemuksen tavoittaminen on kenties ajankohtainen vasta vuosien päästä. Sisälläni heräsi käsittämätön palo maalata juuri nämä työt ja pyrkimys tutkia yinyang perusvoimia.

Teema feminiinisyydestä ja maskuliinisuudesta on myyttinen ja erikoinen. Mutta mitä on myyttisyys ja myytit? Sana 'myytti' on lähtöisin kreikan kielen sanasta *mythos* ja sen merkitys on vuosien saatossa vaihdellut. Se on tarkoittanut mm. sanaa, puhetta, kertomusta, ajatusta ja ajattelua sekä hiljaista puhetta. Symbolisesti myytin persoonaa on ihmiskunnan kulttuurissa edustanut joko jumala, jumalan lähettäjä, sankari tai eläin. Myytti on ollut myös aina osa riittejä ja pyhyyden edustaja. Ei siis ole ihmeäkään miksi myytti on monimutkainen ja monitasoinen ilmentymä. Sitä ei olekaan tarkoitus aina järjellisesti ymmärtää, eikä sillä usein ole selkeää funktiota. Myyttejä hyödyntämällä ihmiset ovat myös vaikuttaneet miehen ja naisen, maskuliinisuuden ja feminiinisyyden eriarvoistumiseen. Useissa eri uskonnoissa korostetaan näiden kahden binäärisyyden eroavaisuutta ja myyttien yliluonnollisuuden pohjalta on perusteltu sosiaalisten rakenteiden olemassaoloa, vaikka ne osittain pohjautuvat täysin kyseenalaistettaviin myytteihin, joita on käytetty ihmisten sortamiseen. Myytit voivat olla myös vertauskuvallisia kertomuksia todellisen elämän ilmiöistä ja siksi niillä onkin niin suuri asema monissa yhteiskunnallisissa ja sosiaalisissa rakenteissa. Länsimaalainen käsitys myyteistä kohdistuu aina ulospäin toisiin kulttuureihin. Me harvoin havainnoimme tai kyseenalaistamme oman elämämme myyttejä. Koivunen, (H. Koivunen. *Madonna ja huora*. s. 16) joka on tutkinut maailman taide- ja kulttuurihistoriaa, huomauttaa miten moni länsimaalaisen kristinuskon rituaaleista ja myyteistä juontaa juurensa tuhansia vuosia aikaisemmin ilmenevistä pakanallisista rituaaleista. Ja usein nuo juuret johtavat itään, eivätkä länteen.

Ihmiskunnan kulttuurihistoria on vahvasti kiinnittynyt myytteihin, ja myytit ovat usein tapahtuneet sykleissä toisiaan seuraten ja toisiaan kopioiden. Yksi länsimaalainen myyttiin pohjautuva harha on kristinuskosta lähtöisin kahtiajakautunut kuva naisesta ja miehestä. Naiset on luokiteltu joko huoriksi tai neitseiksi. Samaa ajattelutapaa voi heijastaa myös miehiin ja siihen että olet joko miesten mies, maskuliinisuuden esikuva ja suojelija tai heikko ja liian feminiininen. Raju kahtiajakoisuus ilmiönä on jo itsessään myytti, joka perustuu väärinymmärrettyyn ajatukseen miehestä ja naisesta biologisina, eriarvoisina ja toisistaan täysin eroavina vastapareina. Meihin käytetään tietoisesti valtaa myyttien avulla, jonka avulla ihmiset saattavat jopa tappaa ja vihata toisiaan. Naiseuden ja mieheyden, feminiinisen ja maskuliinisen energioiden jakautuessa kahtia, kiinnittyvät kahden binäärisyyden persoonat vahvasti kahtiajakaisuuteen. Tutkimuksessa selvitetään suhdetta sukupuoli-identiteettiin eri

binäärisyyksien välissä ja niiden yhdistymisessä, sekä suhdetta sukupuoli-identiteettiä varjostaviin kahtiajakoihin myytteihin.

Myytit elävät omassa ajassaan, ja ne siirtyvät ja muuntuvat kulttuurista ja aikakausista toiseen. Niistä inspiroidutaan ja niitä kopioidaan, eivätkä ne ole aina sama totuus kuin ennen. Henkilö, joka kokee oman henkilökohtaisen sukupuoli-identiteettinsä olevan irrottautunut binäärisyyksistä, se voi tuntua binääriselle ihmisille asialta, joka ei kuulu ”normaaliin” ihmisyyden kokemukseen. Kulttuurihistoria sekä tiede ovat todistaneet, että sukupuoli ei ole vain biologisella tasolla binäärinen mies tai binäärinen nainen. Muun muassa Amerikan alkuperäiskansat ovat tuhansien vuosien ajan kokeneet sukupuolia olevan useampia kuin kaksi (esimerkiksi ’two-spirited people’, jotka ovat muunsukupuolisia) samoin ympäri maailmaa Myanmarissa, Intiassa, Madagascarilla ja Samoalla, Afganistanissa, Egyptissä, Hawaiilla, Thaimaassa, Chilessä, Etiopiassa, Uudessa-Seelannissa ja lukemattoman monessa muussa maassa, jossa on edelleen vahvat arvot alkuperäiskansalaisuudessa ovat hyväksyneet sukupuolen moninaisuuden. Usein ei-binääriset ja muunsukupuoliset ihmiset näissä lukuisissa kulttuureissa ovat tärkeitä henki-ihmisiä, shamaaneja, parantajia tai muuten tärkeässä asemassa kulttuurin ja yhteisön sisällä, sillä heidän uskottiin olevan linkki tai yhteys myös henkiseen maailmaan. Heidän uskottiin olevan kahden eri osan yhdentymä yhdessä (Keene, 2022).

Tutkin taiteellisissa töissäni maskuliinisuutta ja feminiinisyyttä ja niiden mysteeristä luonnetta, päästäkseni perille perusvoimien syvimpään olemukseen ja luonteeseen havainnoimalla ja kuvaamalla niitä erikseen ja yhdessä. Teosten kaksijakoisuus kuvastaa osien liittymistä ja erillisyyttä eikä eriarvoisuutta tai ääripäitä. Yinyang ovat toki myös erillisiä osia toisistaan, mutta ne liittyvät toisiinsa väistämättä, kuten vasen ja oikea tai maa ja taivas. Nämä kaksi eri puolta vaikuttavat sekä liittyvät toisiinsa eikä ole olemassa jäykkiä joko-tai-kategorioita, johon osat eritellään toisistaan. Ne ovat vääjäämättömästi toisiaan täydentäviä ja toisistaan riippuvaisia, jotka yhdessä muodostavat kokonaisuuden. Tärkeää on kahden puoliskon välinen jännite (Vinokur, 2015, s17-18). Nämä kaksi puolta yhdistyvät myös taideteoksiani katsovassa katsojassa samanaikaisesti, katsojan sukupuolesta tai henkilöhistoriasta riippumatta. Katsoja tuo olemassaolollaan kolmannen ulottuvuutensa ja jännitteensä. Töiden ollessa peilikuvina vierekkäin ne pystyvät heijastamaan katsojassa perusvoimia sen

mukaan, mitä katsoja kokee sillä hetkellä tarvitsevansa. Joskus tarvitaan enemmän toista ja päinvastoin, harmonian säilyttämiseksi. Kuten yinyang liittyvät toisiinsa energijännitteen avulla, liittyvät maalauksieni feminiinisyys ja maskuliinisuus vuorovaikutuksessa toisiinsa. Tätä kahden eri energian välistä mystistä vuorovaikutusta, ja siitä syntyvää jännitettä, on moni muukin taiteilija tutkinut omista lähtökohdistaan ja persoonastaan käsin.

3.2 Mysteerit taiteessa

Myyttisyys on myös jotain salattua tai salaisuus, joka kerrotaan vain harvoille ja valituille. Kuten ”kaapissa oleminen” monelle queer ihmiselle osa omasta identiteetistä voi olla salattua. Normin vastakkaisuus tietyissä tapauksissa usein vaipuu näkyvistä pois, vaikenee ja luo itselleen erilaisia ilmenemismuotoja tahtoisesti tai ei. Salaisuus, varsinkin yhteisöissä, jossa homoseksuaalisuus tai yleisesti queer-identiteetit ovat kiellettyjä ja vainottuja, voi olla niin voimakas, että se aiheuttaa vakavia ongelmia yksilötasolla mutta myös yhteiskunnallisesti. Taiteellisessa mielessä tämä salailun ilmiö voi tulla esiin symbolismina tai muuten merkityksien luomisella taiteellisen kielen ja kuvaston keinoin. Se voi ilmetä tavalla kertoa jotain tärkeää kertomatta siitä mitään suoraan. Se on salaperäistä tietoa, vain niille, jotka ymmärtävät ja tietävät ja se on salattua monesta eri syystä. Kuten Reidar Särestöniemen (1925–1981) tuotannosta voi havaita, hänen tapansa kietoa myytit, oma identiteetti ja salattu tieto eläinhahmojen muotoon, ovat vahvasti läsnä. Särestöniemen luoma jaara eli pessi oli yksi hänen omakuvistaan, heijastus omasta identiteetistä fantasiamaisena eläinhahmona. Hänen töidensä on kuvailtu kätkevän yksityistä symboliikkaa. Nykyään tiedämme tämän tarkoittavan hänen tapaansa kuvastaa rakkautta miehiä kohtaan. Homoseksuaalisuus oli Suomessa kriminalisoitu aina vuoteen 1971 asti ja kehotuskieltopykälä oli voimassa vuoteen 1999 asti. Särestöniemi eli Suomessa sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen kannalta vaikeaa aikaa. Hänen vahva palonsa puolustaa ihmisen oikeutta rakastaa ketä haluaakin rakastaa ja oikeutta olla erilainen tulee esille hänen värikkäissä elämää ja hellyydenkaipuuta kumpuavissa teoksissa kuten kuvasta (kuva 5) voi huomata. Hän käänsi tabut eläimiksi ja näin ollen loi teoksia, joissa erilaiset parrakkaat eläimet syleilevät toisiaan (Dahl, 2012, kohta Väri-ilottelusta rakkauden kuviin).

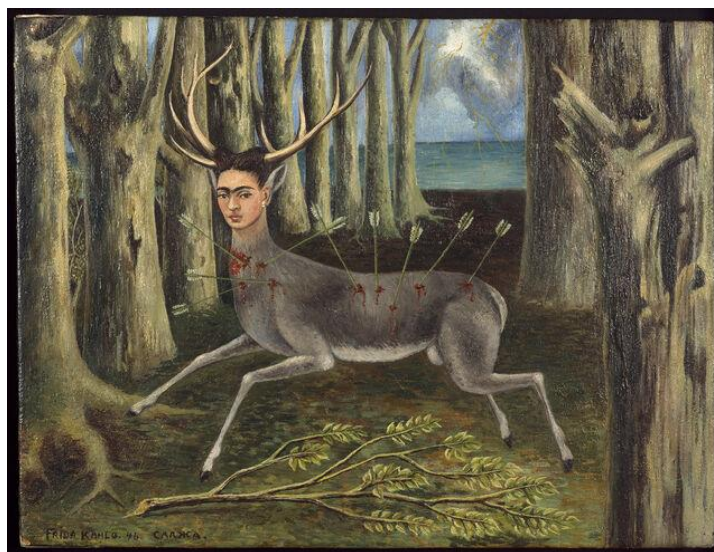

Kuva 5. Kielto ja kaipaus (Reidar Särestöniemi, 1967)

Särestöniemi koki itsekkin olevansa ”jänkä, josta maanalaiset vedet virtasivat jokiin yhtyäkseen kaukasiin meriin” (Saari, 2013, kohta Rämeltä jaaroihin). Olisiko tämä kenties myös Särestöniemen kokemus omasta queer-identiteetistä? Itsensä vertaaminen luontoon on monelle queer-ihmiselle tapa kohdata ja ymmärtää omaa minuuttaan riippumattomana heteronormatiivisesta yhteisöstä, joka ei aina palvele kuvastamaan omaa seksuaali- tai sukupuoli-identiteettiä. Luonto osana queer-identiteettejä taiteessa on myös usein nähty eroottisena tai aistillisena ulottuvuutena. Luonto teemat taiteessa voivat symbolisoida tätäkin ja olla keino sijoittaa erotiikkaa ja sulauttaa ihminen osaksi luontoa aistillisessa, ruumiillisessa mutta myös henkisessä mielessä (Tihinen, 2008, s. 78). Muun muassa Magnus Enckellin fantasiamaiset ja homoeroottisesti latautuneet teokset toisinaan tulkitaan näin. Väitteen yksiselitteisyys ei vakuuta kaikkien queer-taiteilijoiden kohdalla, jotka korostavat toisinaan luonnon tärkeyttä. Särestöniemen töiden eläinhahmojen symboliikka on iso osa hänen tematiikkaansa, joka toki kuvastaa hänen rakkauttaan miehiin, mutta se mitä ilmeisimmin kuvastaa myös arvostusta Lapin kulttuurimaisemaa kohtaan. Se oli tapa sijoittaa rakkaus hänelle tuttuun ympäristöön luonnollisena osana tuota ympäristöä. Särestöniemen töiden saamelaisuus ja hänen saamelaiset juurensa ja

ympäristöongelmiin paneutuminen olivat myös läsnä hänen teoksissaan. Saamelaisuudessa kyky muuttua ihmisestä eläimeksi oli myös keino tuoda visuaalisesti esiin piilotettuja henkilökohtaisia merkitysarvoja. Salattu tieto ja myyttisyys ovat siis olleet keino kertoa ja ilmaista itseään myös aikana, jolloin ihmisoikeudelliset asiat olivat huonommin kuin nykyään. Symbolit ovat tapa kuvastaa vertauskuvallisesti asiaa tai tabua, jota voi olla hankala selittää sanoin. Jungin mukaan symbolit ovat neutraaleja ilmentymiä tiedostamattomista, mutta tietoisuuteen tulevista asioista. Ne voivat aueta vähä vähältä, kerros kerrokselta ja ihmiset ovat luoneet asioiden välille merkityksiä symbolien avulla luodakseen mielikuvia, eli tietoisuuteen tulevia kuvia, jotka osaltaan kertovat enemmän kuin tuhat sanaa (Ehnberg, 1992, kohta Uni on unohdettu kieli). Ne, jotka ymmärsivät ja ymmärtävät, osaavat nähdä merkityksiä ja symbolien vertauskuvallisuutta siellä missä valtaväestö ei niitä huomaa.

Frida Kahlo (1907–1954) loi tarinallisuutta teoksiinsa vahvojen symbolien kautta ollen yksi 20. vuosisadan maalaustaiteen merkittävimmistä nimistä. Kahlo maalasi tunnetusti omakuvia, joissa hän tutki suhdetta omaan kehoollisuuteen, seksuaali- ja sukupuoli-identiteettiin, parisuhteisiin ja politiikkaan. Maalauksessa ”Haavoittunut peura”, (kuva 6) Kahlo kuvaa omakuvallisesti itsensä loukkaantuneen peuran asemaan tutkien hänen kehonsa rajallisuutta ja siinä olevaa kipua. Kahlo ei salannut omaa seksuaali- ja sukupuoli-identiteettiään. Hän oli rohkeasti oma itsensä huolimatta siitä, hyväksyttiinkö hänet vai ei. Kahlo ei töissään niinkään piilotellut osia itsestään symbolien taakse, vaan korosti ja kertoi vaikeista ja monimutkaisistakin asioista ilman mukautumista ja asettumista yhteiskunnan asettamien rajojen sisään. Symbolit hänen töissään ilmaisivat ja kertoivat syvällisemmin hänen suhdettaan hyvään, pahaan, kipuun, rakkauteen, onnellisuuteen ja moneen muuhun ihmiselämään sidonnaiseen tunnekokemukseen. Hän tahtoi tulla kuuluviin ja ymmärretyksi ja vahvan vertauskuvallisen kuvakielen kautta hänestä tulikin yksi uraauurtavista feministisen taiteen tekijöistä. Kahlo keskittyi *ihmisyyteen* ilman yhteiskunnallisia sukupuolirooleja ja näin ollen hän nosti esiin kysymyksen ihmisyyden kokemuksesta ilman sukupuolittamista ja sukupuolitetun yhteiskunnan rajoitteita (Osorio, 2021).

Kuva 6. Haavoittunut peura (Frida Kahlo, 1946)

Kent Monkman (s. 1965), kanadalainen nykyajan taiteilija, kuuluu Cree alkuperäiskansan heimoon. Hän käsittelee teoksissaan alkuperäiskansojen historiaa ja asemaa yhteiskunnassa alter egon Miss Chief Eagle Testicklen kautta, joka on muunsukupuolinen (Amerikan alkuperäiskansojen keskuudessa 'two-spirited') hahmo. Teos "I Come From pâkwân kîsik, the Hole in the Sky" (kuva 7) kuvastaa Miss Chief Eaglen luomistarinaa. Monkman tuo esiin taiteessaan queer-ihmisten tarinoita, ja erityisesti alkuperäiskansaan kuuluvien queer-ihmisten tarinoita, sijoittaen nämä hahmot intertekstuaalisesti maalauksissaan paikkoihin, joista alkuperäiskansat on otettu pois kolonisaation myötä. Alter ego Miss Chief Eagle muuttaa muodonmuutoksen, aikamatkustuksen ja yli-inhimillisyyden kautta katsojan näkemyksiä päinvastaiseksi totutusta kolonialismista ja tietämyksestämme historiasta ja alkuperäiskansojen kulttuurista. Hän kohdistaa katseen nyt läntiseen ihmiseen ja ennen kaikkea valkoiseen läntiseen ihmiseen sanoen, että vaikka te olette katsoneet meitä, me olemme myös katsoneet teitä (Boutsalis, K. 2022). Taiteilija kyseenalaistaa monet eri totutut kaavat ja binäärit kuten katsoja ja katseen kohde, nainen ja mies, kolonisoitu ja kolonisoija, hetero ja queer, nykyisyys ja menneisyys ja niin edelleen.

Hänen teoksissaan on vahvasti läsnä ihminen ja luonto. Usein luonto kuvataan aktiivisena osana teosta sekä samaan aikaan vuosituhansia vanhana tarinankertojana,

joka kontrastoituu hänen ihmishahmojensa osin modernista ilmeestä. Töiden alkuperäiskansaa kuvastavat hahmot ovat muodonmuuttajia, shamaaneja, lapsia, aikuisia, vanhuksia, muunsukupuolisia (two-spirited), miehiä, naisia, moderneja ja samaan aikaan perinteitä kunnioittavia ihmisiä, joiden tarinat ja identiteetit tuodaan nykyhetkeen satojen vuosien kivun ja surun historian läpi. Monkmanin teokset ovat hyvä esimerkki nykyajan taiteen asemasta kertojana, joka puhuu kolonialismin aiheuttamista ongelmakohdista sukupuoli-identiteettien ja alkuperäiskansojen kohdalla tavalla, joka ei moralisoi, mutta kääntää katsojan narratiivin toisinpäin vanhasta totutusta tavasta uuteen.

Kuva 7. I Come From pâkwân kîsik, the Hole in the Sky (Kent Monkman, 2022)

3.3 Vapaudesta

Tämän tutkielman yhteydessä on mainittu vapaus ja kuinka maalatessani pyrin luomaan vapautta. Vapaus on olemassaolon vapautta ja silti jotain paljon enemmän. Vapaus on myös mysteeri ja paradoksi. Jokainen meistä voi ajatella olevansa vapaa menemään ja tekemään mitä haluaa, mutta sillä on rajansa. Sillä jos olisimme todella vapaita emme olisi kahlittuja ulkopuolisiin olosuhteisiin esimerkiksi luonnonlait. Emmehän voi lähteä lentämään, vaikka kuinka yrittäisimme. Myös yhteiskunnan sisällä vallitsevat normit voivat osaltaan vaikeuttaa vapautta toimia yksilönä. Jotta voimme elää turvassa ja arvostettuina, joudumme sopeutumaan ja mukautumaan normeihin. Toinen rajoittava tekijä on yksilön sisäinen rajallisuus. Voimme ajatella haluavamme säveltää kappaleen tai maalavamme mestariteoksen, mutta emme pysty siihen, jos emme osaa, tai jos ajattelemme että emme koskaan ole tarpeeksi hyviä. Mitä vapaus siis on, jos sitä rajoittaa niin moni tekijä? Se on olemisen vapautta ja ilmiö, joka tulee esiin pieninä välähtävinä kipinäinä (Seppälä, 2007, s. 46–47). Vapaus on myös luova voima. Se tuottaa elämää ja on rakkauden ylevin muoto. Luodessaan ihminen usein tuntee vapauden tunteen (eli flow-tilan) selkeimmin, sillä vapaus seuraa luomista. Taide ja luominen ovat itsessään ajan yläpuolelle nousemista, joka auttaa kohtaamaan ihmiskunnan ongelmat ymmärryksen valaisemina. Luominen ja vapaus kulkevat siis käsi kädessä. Vapaus on pohjatonta ja ääretöntä avautumista, aivan kuten luominenkin on. Ihminen on toki luodessaankin rajallisuuden vanki, mutta parhaimmillaan luodessaan ihminen liikkuu vapauden mailla, mystisessä ja ajattomassa tilassa. Tätä ilmiötä voi harjoittaa jokapäiväisessä elämässä ja oman identiteetin kokemuksessa. Kun ihminen on luomisen tilassa, hän kadottaa itsensä ajattomaan hetkeen, missä hän erkaantuu pois maallisen maailman ahdistuksista ja nousee niiden yläpuolelle (Seppälä, 2007, s.156–159). Tätä ajattelua tai vapauden olemisen tilaa voi hyödyntää myös maallisessa elämässä yksilönvapautena.

Jokainen kaipaa eheyteen ja ymmärrykseen, rakkauden yhteyteen (Seppälä, 2007, s.89). Vapauden tunne ei kasva lisäämällä ulkoisia kuluttamisen ja itsekeskeisyyden haavekuvia, sillä se ei lisäänny määrällä, vaan laadulla. Vapauden laatu ilmenee sen syvällisyydessä, joka loppujen lopuksi ei ole niin monimutkikasta. Vapauden laadun huipentuma on rakkaus, ja se ei rajaa ketään pois. Rakkauden vapaus ei katso oletko sinä tarpeeksi taitava, kaunis, mikä sinun ihonvärisi, uskontosi, suuntautumisesi tai

sukupuolesi on. Kerran rakkaus voi elää vain vapaudessa, ja vapauden seuraus on luominen, kun ihminen luo rakkaudestaan omaa mielenkiintoa kohtaan jotain mitä hän itse haluaa, hän tuntee laadullista ja syvää vapautta. Luominen laajenee myös henkilön identiteettiin, sillä sukupuolta edeltävälle ihmiselle ominaista on yksilönvapaus, vapaus olla kuka on ja ilmaista ja luoda sitä vapaasti (Butler, 1990, s.73). Ihminen on vapaa myös luomaan itsestään sellaisen kuin haluaa, kuten filosofisella tasolla voidaan perusteellisesti väittää (Mäki, 2020, s.178). Yhteiskunta on kategorisoinut ihmisiä haluten kenties osoittaa selkeyttä, mutta on saanut aikaan erilaisuuttaan kokeville stressaavan ja ahdistavan kokemuksen. Heille kokemus minuudesta suhteutettuna yhteiskunnan laatimiin normeihin saattaa usein tuntua ulkopuoliselta ja vieraantuneelta. Jokaisella kuuluisi olla yksilönvapaus muokata tai olla muokkaamatta ulkonäköään ja luoda itseään oman tunteensa ja kokemuksensa mukaisesti (Mäki, 2020, s.178). Sukupuolikysymyksessä pätee sama ajattelutapa. Yksilön tuntiessa sukupuoli-identiteettinsä olevan kahlittu ulkopuolisiin rajoitteisiin (kuten kulttuurin rajallisuus, perheen tai yhteiskunnan sisäiset ongelmat ja niin edelleen), on hänellä vapaus rikkoa nämä abstraktit kahleet vapautuen oman tahtonsa mukaiseen elämään. Omien sisäisten rajoitteiden kahlitsevuus on päästettävä ensin rikkoutumaan ja se lähtee liikkeelle itsestämme. Kuten yinyang ovat ikuisessa vuorovaikutuksessa keskenään on myös jokaisessa meissä jatkuvassa liikkeessä ja vuorovaikutuksessa monia erilaisia muutoksen keskellä olevia vastakohtia. Yinyang ovat myös loputtomassa muodonmuutoksessa suhteessa toisiinsa, koska kaikki on liikkeessä ovat nekin alati muuttuvia ja toisiaan tukevia ja toisiksi muuttuvia energioita (Vinokur, 2015, s.18).

Sukupuoli ei välttämättä ole pysyvä tai edes synnynnäinen ominaisuus. Se voi muuttua elämän läpi ja ilmetä monissa eri muodoissa. Biologisen sukupuolen ymmärretään nykyään eroavan henkilökohtaisesta ja sosiaalisesta sukupuolesta. Se kuinka jokainen sen omalla kohdalla kokee, on henkilökohtainen kokemus. Joillekin se voi olla binäärisyyttä, joka liittyy biologisuuteen ja joillekin jotain muuta kuin yksinomaan biologista tai sosiaalista olemista tiettyinä sukupuolena. Kaikki ovat yhtä tärkeitä ja merkityksellisiä ihmisenä olemisessa. Ketään ei saisi sortaa, kiusata tai vähätellä sukupuoli-identiteetin perusteella. Mäen mukaan (Mäki, 2020, s.152) jäykkä älyllistäminen on vähemmän tärkeää, sillä jokaisen oma kokemus itsestään vapaana

yksilönä on tärkeintä. Jokaisen ihmisen olisi saatava vapaasti luoda ja ilmaista itseään, kuten parhaaksi kokee.

4 TAITEELLISEN OSION KUVAUS

Opinnäytetyöni taiteellinen osuus koostuu kahdesta isokokoisesta öljyvärimaalauksesta nimeltään ”Maskuliinisuus minussa” ja ”Feminiinisyys minussa”, joissa on lehtikullattuja yksityiskohtia. Maalausten ideana on niiden olemus suojelijoina tai vartijoina heijastaen antiikin Egyptin kahta pääjumalaa Horusta ja Hathoria samalla kuvastaen yiniä ja yangia sekä muita toisiaan täydentäviä dualistisia näkökantoja kuten maskuliinisuutta ja feminiinisyyttä, isää ja äitiä, taivasta ja maata ja niin edelleen. Vaikka töiden nimet ovat minä muodossa, en viittaa niillä vain itseeni. Minä-muoto koskee jokaista, joka näkee työni ja voi kokea samaistuvansa niihin.

Egypti teema eläinpäisinä ihmishahmoina nousee muun muassa omasta historiastani ja lapsena vietetystä ajasta Egyptissä. Ajat siellä ovat piirtyneet alitajuntaani ja sitä kautta tulleet esille taiteessani, mutta liitettyinä suomalaiseen kulttuuri-identiteettiin sekä queer-identiteetteihin. Teokseni kuvastavat yinyangia, maskuliinisuutta ja feminiinisyyttä erillisinä, mutta toisiaan täydentävinä puolina osana queer-identiteettiä. Kahden puoliskon väliin lankeaa väistämättä toisiaan lähentävä voima tai jännite ja tämä ilmenee teosteni kautta nimenomaan katsojassa, ja henkilökohtaisesti myös minussa maalausten tekijänä. Katsoja on tuo kahta puoliskoa täydentävä voima, kuvastaen perusvoimien ilmentymää yhdessä. Olen alhaalla jakanut maalausten symbolismista kertovat kappaleet kahteen niiden pitkän sisällön takia. Mutta vaikka osat ovat kerrottu erikseen, ne kuuluvat silti yhteen.

4.1 Maalauksen ”Maskuliinisuus minussa” symbolismi

Nähtyäni muutama vuosi sitten sääksen lentämässä lähellä rantaa ja itseäni kotikotonani Kainuussa, en voinut olla ajattelematta muuta kuin sitä, kuinka vaikuttavia ja juhlallisia lintuja ne ovat. Nämä linnut ovat kuin taivaan valtioita, ylhäisiä ja ihailtavia. Sääksi valikoitui antiikin Egyptin Horus-haukka jumalaa (kuva

8) symbolisoivaksi eläimeksi työhöni ”Maskuliinisuus minussa” muun muassa tämän kohtaamisen myötä mutta myös koska ne ovat symboloineet esimerkiksi Siperiassa sielu- ja välittäjälintua. Sääksiä on pidetty ihmisen kaltaisina erityisesti esihistorian aikaan. Muinaisten Siperialaisten uskomusten mukaan ihmisen sielu voi tulla takaisin maalliseen maailmaan sääksen muodossa voittamaan ja suojelemaan eläviä ihmisiä näkymättömiä vaaroja vastaan (Rautiainen, 2017, s. 1). Näin heti maalauksiani suunnitellessa, kuinka sääksi sopisi

kuvastamaan maskuliinista puolta eläinpäisenä ihmishahmona, joka varjelee perinteisen haarniskan ja miekan avulla, kuten maalauksen kuvasta oikealla voi nähdä (oma kuva). Tahdoin maskuliinisuuden kuvastavan muun muassa ulkoista voimaa sekä suojelua.

Yinyang filosofian mukaan maskuliinisuus eli yang kuvastaa aktiivisuutta, taivasta, Aurinkoa, valoa ja niin edelleen, joten maalasin työn taustaksi paljon taivasta ja viitauksen Aurinkoon auringonvalaisemien pilvien kautta sekä haarniskassa olevan auringonkehrä symbolin kautta. Kiinalaisessa taidehistoriassa Aurinko on symboloinut maskuliinisuutta ja aktiivista ’yang’ voimaa, joka oli hallitsijan symboli. Aurinko on aina ollut suurimman hyveen ja ympäri maailman erilaisten myyttisten

maskuliinisten jumalten symboli, kuten Egyptissä Horus jumalan symboli. Horuksen oikean silmän on myös sanottu kuvastavan Aurinkoa ja vasemman Kuuta (Britannica, n.d.). Maalauksessani sääksen oikea silmä on näkyvissä, kuvastaen maskuliinisuutta ja Auringon voimaa, mutta voimme päätellä hänellä olevan myös vasen silmä, vaikka emme näe sitä. Vasen silmä symboloi Kuuta, yhdistäen feminiinisyyden osaksi maskuliinisuutta ja päinvastoin. Maalauksessa hallitsevana metallina on kulta (haarniska ja kruunu), symboloiden osaltaan myös Aurinkoa sekä sääksen juhlallista asemaa. Olen pitänyt mäntyjä puista maskuliinisimpina, ja siitä syystä toin maalauksen taustalle männyt tukemaan maskuliinista symboliikkaa. Osa maalauksen männyistä on myös itselleni rakkaita, ja olen niitä vuosien varrella ihaillut. Männyt yhdessä hopeisten yksityiskohtien kanssa myös sitovat teoksen feminiinisyteen, mutta puhun tästä liitosta myöhemmin lisää. Kultainen kruunu sääksen päässä kuvastaa hahmon juhlallisuutta ja pyhyyttä. Tavoitteenani on nostaa luonto ja queer-identiteetit pyhään eli tärkeään asemaan. Kruunu symbolina kuvastaa valtaa, pyhyyttä, hallitsijaa ja sankaria. Sääksi pitää myös käsissään miekkaa, joka on länsimaalaisessa taidehistoriassa kuvastanut maskuliinista rohkeutta, auktoriteettia ja oikeutta ja itämaisessä historiassa kuvastanut epätiedon ja pahuuden pois leikkaamista näin ollen kuvastaen hengellistä viisautta. Sääksi lintuna kuvastaa myös yhteyttä taivaaseen ja viisauteen, jotka ovat läntisessä kristinuskossa ja kulttuurihistoriassa olleet isän ja Jumalan eli maskuliinisuuden symboleita (Thames & Hudson, 2022, s. 142).

Kuva 8. Horus (State Museum of Egyptian Art, Munich, Germany, 1360 eaa.)

4.2 Maalauksen ”Feminiinisyyden minussa” symbolismi

Feminiinistä energiaa maalauksessa ”Feminiinisyyden minussa” valikoitui kuvastamaan hirvi antiikin Egyptin lehmäjumala Hathoria (kuva 9) heijastaen. Hirvi-lehmä kuvaa feminiinistä puolta Suomen villieläimistön kautta. Hirvi symboloi esimerkiksi maata,

voimaa, kestävyyttä ja yhteisöä. Yinyang filosofiassa feminiinisyyden eli yin on pimeyttä, yö, kuolema, elämä, kylmyys, maa, Kuu ja hiljaisuus. Hirvityön tehtävänä on kuvata symboleita kuunvalaiseman metsän kautta, kuten maalauksesta voi nähdä (oma kuva), hirven pitäessä käsissään kyykäärmettä, joka kuvastaa elämän kiertokulkua (häntäänsä syövä käärme ’ouroboros’=elämän kiertokulku). Sääksi työn Aurinko kertoo maskuliinisuudesta ja sen vastaparina hirvityössä on Kuu, joka on tarkoittanut useissa vanhoissa kulttuureissa (muun

muassa Kiinassa, Kreikassa, Roomassa, Kelttiläisessä ja Egyptiläisessä kulttuurihistoriassa) feminiinisiä jumaluuksia. Kuu on myös kuvastanut läntisessä kristinuskossa neitsyt Mariaa (Thames & Hudson, 2022, s. 24). Symbolit voivat merkitä eriasioita kulttuurista toiseen ja yksi sellaisista selkeimmistä eri mielipiteitä jakavista symboleista on käärme.

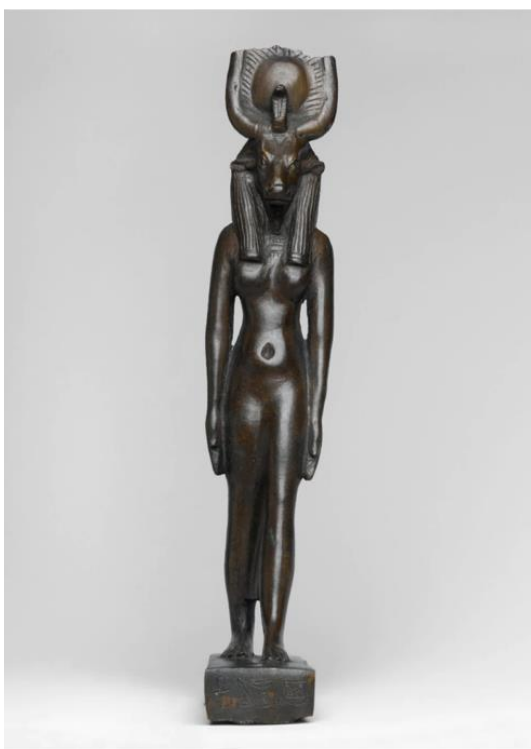
Käärmeet ovat ajasta toiseen ja kulttuurista toiseen merkinneet vaihdellen muun muassa ikuisuutta, alamaailmaa, terveyttä, muodonmuutosta, kuolemaa, syntiä, hedelmällisyyttä, suojausta, jumalallisuutta ja paholaista. Tässä teoksessa käärme kuvastaa feminiinistä uudistuvaa energiaa, ikuisuutta ja elämän kiertokulkua sekä elämän haurautta. Käärmeen ja hirven asennot viittaavat myös neitsyt Mariaan ja

Jeesus lapseen. Käärme on lapsi, joka ei vaikuta hirven lapselta, mutta se hänelle silti on käärmeen erilaisuudesta huolimatta. Heidän välilleen on syntynyt yhteys heti käärmeen synnyttyä munasta hirven kädessä. Onko hirvi hoitanut munaa pidempään vai poimiko hän sen maasta yllättäen? Sitä voi pohtia. Tärkeintä on heidän suhteensa yllättävä läheisyys. Hirvi ikään kuin ylpeänä esittelee lastaan käsissään ja käärme kurottautuu ylöspäin uteliaana ja vastaanottavaisena.

Mäntyjen symboloidessa maskuliinisuutta, kuuset ovat taas aina olleet hyvin matriarkaalisia puita. Tästä syystä valitsin kuusimetsän tukemaan työn feminiinistä energiaa. Maalauksen kuusimetsä on myös henkilökohtaisesti merkittävä, sillä se on lähellä perhemökkiäni sijaitseva lempimetsäni. Hirvellä on yllään Karjalainen kansannaisenpuku eli 'fereesi', kertoen juuristani Karjalaan sekä idän ja lännen välissä kasvamisesta. Hirven päässä oleva kruunu on Kalevala koru nimeltään Kalevalakruunu, joka sitoo työn vielä syvemmin Karjalaan ja suomalaiseen kulttuurihistoriaan. Työssä hallitseva metalli on hopea (kruunu ja korut), mutta otin työhön mukaan myös lehtikultaa kuten maalauksessa ”Maskuliinisuus minussa”. Molemmissa töissä on siis hienovaraisesti viittaukset toista perusvoimaa kohtaan. Antiikin Egyptin paikoitellen monimutkaisissakin uskomuksissa Hathor ja Horus olivat myös ikuisesti liittyneet toisiinsa ja vaikuttivat toisiinsa, sillä Hathor kuului Horuksen sukuun. Hathor oli joidenkin uskomusten mukaan kaikkien jumalten äiti, näin ollen myös Horuksen äiti sekä sattumoisin mahdollisesti myös Horuksen puoliso (Dhar, 2023, kohta Meaning of the Name Hathor).

Teokset kuvastavat tietyllä tavalla myös äitiä ja isää. Maskuliinisuus ja feminiinisyys on myös vanhempieni summa minussa, ja työt heijastavat osaltaan tätä suhdetta. Koen olevani itse kyykäärme hirviemon eli äitini käsissä (jotka itseasiassa ovat omat käteni, jotka olen työhön maalannut). Äidin rakkaus ylittää kaikki ja äiti voi rakastaa lasta, joka ei kenties heti vaikuta lapselta, joka olisi hirven lapsi tai lapsi, jota pystyisi rakastamaan. Tai identiteetiltään lapsi on joku, jota vanhempi ei aivan ymmärrä, mutta jota silti rakastaa ja josta silti on ylpeä suojellen lastaan kaikesta huolimatta. Äiti eli feminiinisyys ja itä kuvastuu hirven Karjalaisessa juhla-asussa, joka viittaa sukujuuriini äitini puolelta. Isä on maskuliinisuus ja länsi eli vesistöjen ja rannikoiden sääksi, josta myös isäni on kotoisin. Sääksi on suojannut itsensä kultaiseen juhlapanssariin, joka myös näin ollen kuvastaa ortodoksisen kirkon papiston

jumalanpalveluspukua tai 'felonia', joka hohtaa pääsiäisen kultaissa kirkastumisen värissä. Ortodoksisuus näkyy töissäni myös muilla tavoin. Myös aikaisempia töitani on kuvailtu ikonimaisiksi, kenties hahmojen asentojen, lehtikullan käytön, töiden värimaailman, olemuksen tai mystisyyden takia. En ole itse tietoisesti tehnyt tätä valintaa, mutta moni asia voi ja tulee näkyviin alitajuisesti taiteen kautta. Olen lapsesta asti elänyt ortodoksisessa kulttuurissa ja ammentanut sen juhlallista ja runsasta estetiikkaa ja aistillisuutta. Luonnollisesti jotain siitä näkyy tai välittyy läpi myös taiteessani. Töiden ikonimaisuus sopii tematiikkaani ja tapaani korostaa queer-identiteettien sekä totta kai luonnon, ja muiden sellaisten identiteettien asemaa ja tärkeyttä, jotka usein ohitetaan yhteiskunnassamme.

Kuva 9. Hathor (Brooklyn Museum, 664–30 eaa.)

5 LOPPUSANAT

Kun lähdin pohtimaan opinnäytetyötäni vuosi sitten 2022, oli selvää, että tahdoin taiteellisessa osiossa tutkia ihmistä eläinpäisinä hahmoina. Myös aikaisempi taiteellinen tuotantoni on tutkinut tätä aihetta, tosin kenties hiukan eri näkökulmista kuin tämä tutkielma. Tavoitteena oli maalata kaksi tähän mennessä isointa maalaamaani eläinpäistä ihmishahmoa samalla kehittäen tematiikkaani ja muotokieltäni pidemmälle kuin aikaisemmin. Maskuliinisuus ja feminiinisyys sekä yinyang teemat tulivat mukaan huomaamatta täysin yllättäen, mutta niiden yllättävyydessä ne tuntuivat luonnolliselta aiheelta tutkia. Kun olin valintani ja rajaukseni opinnäytetyöni aiheesta tehnyt, siitä ei enää ollut peruuttamista.

Opinnäytetyön kirjallisen osion kohdalla oli tiettyjä ongelmakohtia, jotka lähinnä liittyivät siihen, kuinka välitän selkeästi ja tehokkaasti lukijalle niinkin yllättäen monimutkaisen aiheen, kuin sukupuolen moninaisuus. Ja välittäen sen vieläpä symbolistisen ja monitulkinnallisen viitekehyksen kautta yhdistäen siihen itämaista filosofiaa sekä omaa henkilöhistoriaani. Tehtävä tuntui paikoin ylitsepääsemättömältä rämesuolta, jota pitkin minun vain on pakko kulkea. Ja onneksi jaksoin sen kulkea. Tutkielmaa tehdessä pääsin perehtymään monien eri kulttuurien näkökulmiin sukupuolesta, näin itsellenikin tuttuja taiteilijoita ja töitä eri valossa, pohdin omaa suhdetta sukupuoleen täysin uusin silmin sekä pääsin kirjoittamaan mielenkiintoisesta aiheesta taiteen viitekehyksen kautta. Tutkielman kautta olen tutustunut lisäksi omaan historiaani uudesta tulosuunnasta. Pääsin tutkimaan syvällisemmin taiteeni takana piileviä alitajunnasta kumpuavia teemoja, joita en normaalisti jäisi näin pitkäksi aikaa tutkimaan. Olen lähentynyt omaa taidettani ja sukupuolen moninaisuutta kohtaan täysin uudella tavalla.

Kirjoittaessani ymmärsin myös, kuinka vähän oikeastaan tiedän tästä aiheesta. Toki tiedän omalta kohdaltani asiaan liittyen paljonkin, mutta laajemmassa mittakaavassa aihe tuntuu jopa pohjattoman suurelta ja mysteeriseltä jopa itselleni. Sitä voi lähestyä monesta eri näkökulmasta. Mutta tämän huomion kautta olen myös ymmärtänyt, kuinka vähän oikeastaan sillä on merkitystä, miten paljon tästä aiheesta teoreettisesti tietää. Loppujen lopuksi ainoastaan sillä on merkitysarvoa, millainen suhtautuminen

seksuaali- ja sukupuoli-identiteettivähemmistöjä kohtaan on. Yleisesti neutraali, suvaitsevainen ja turvallinen suhtautuminen olisi tärkeää tässäkin asiassa. Ihmisyydessä loppujen lopuksi tärkeintä on hyvyys toisia kohtaan.

Tavoitteena tutkielmassa oli ymmärtää sukupuolen moninaisuutta ei-binäärisyyden näkökulmasta ja kuinka maskuliinisuus ja feminiinisyys voi ilmetä harmoniassa yhdessä. Aihe voi olla vaikea lähestyä ja ymmärtää, mutta toivon tutkielmani auttavan ymmärtämään sukupuolen moninaisuutta jollakin tavalla ja lisäävän suvaitsevuutta seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjä kohtaan. Tutkielman aihetta voi jatkossa syventää ja laajentaa esimerkiksi tutkimalla seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen hyvinvointia taiteen keinoin sekä sukupuolen moninaisuuden asemaa suomalaisessa nyky-yhteiskunnassa. Kiinnostava tutkielmakohta voisi olla myös teriantropisten (eläinpäiset ihmishahmot) hahmojen merkitys ja symbolismi esimerkiksi nykyajan pelimaailman fantasia genressä kulttuurihistorian viitekehyksessä, sekä toisena tutkimuskohteena queer-ihmisten samaistuminen luonto- ja fantasiateemoihin. Sukupuoli aiheena on mielenkiintoinen ja ajankohtainen tutkimuskohde. Tätä aihetta voi ja tulisikin tutkia lisää neutraalista ja avoimesta näkökulmasta käsin, jotta yhteiskunnan sisällä yksilöt voisivat paremmin. Suomessa oikeanlainen seksuaali- ja sukupuolivähemmistöä koskeva suomenkielinen termistö on vielä uutta ja kehityksen alla, joka viittaa selkeästi myös siihen, kuinka paljon tätä aihetta tulisi tutkia ja kehittää.

LÄHTEET

Boutsalis, K. (5.10.2022). How Kent Monkman's alter ego is challenging colonial history. Maclean's. <https://macleans.ca/culture/kent-monkman-indigenous-art/>

Britannica. (n.d.). Horus, Egyptian god. Haettu 16.4.2023 osoitteesta <https://www.britannica.com/topic/Eye-of-Horus>

Butler, J. (1990). Hankala sukupuoli. Gaudeamus Kirja.

Collins, L. (13.10.2022). Go inside Kent Monkman's new ROM exhibition, a corrective to your childhood museum field trips. CBC Arts. <https://www.cbc.ca/arts/kent-monkman-being-legendary-rom-1.6614348>

C.Keene, B. (17.3.2022). An Art History of Gender Identity and Sexuality. <https://smarthistory.org/reframing-art-history/an-art-history-of-gender-identity-and-sexuality/>

Dahl, P. (2012). Tabut raastoivat Lapin taidetaituria. Yle teksti-tv. https://yle.fi/tekstiv/arkisto/vapaa-aika/tabut_raastoivat_lapin_taidetaituria_4275.html

Dhar, R. (2023). Hathor: Ancient Egyptian Goddess of Many Names. History Cooperative. <https://historycooperative.org/hathor/>

Ehnberg, L. (1992). Mistä mielikuvat tulevat? Tiedostamattoman tutkijan C.G. Jungin viimeinen työ käsittelee unien, satujen ja myyttien maailmaa. Helsingin Sanomat/Ehnberg.fi. https://ehnberg.fi/?page_id=12

Firestarter: Bangarra tanssijat. (15.5.2022). [dokumentti]. Yle Areena. https://areena.yle.fi/1-50827338?utm_medium=social&utm_campaign=areena-web-share&utm_source=copy-link-share

Hahner-Herzog, I., Kecskési, M. & Vajda, L. (1998). African masks. Prestel.

Koivunen, H. (n.d.). Madonna ja huora. Otava.

Mäki, T. (2020). Miten olla mies tai nainen tai jotain muuta? Parvs.

Osorio, M. (22.11.2021). On the Revolution of Gender: Frida Kahlo. Women in Business, Bocconi. <https://www.wibbocconi.com/post/on-the-revolution-of-gender-frida-kahlo>

Saari, L. (2013). Paikka, symbolit ja väri Reidar Särestöniemen taiteessa. Turun Sanomat. <https://www.ts.fi/kulttuuri/445650>

Seppälä, S. (2007). Vapaus: Johdatus mysteeriin (5. painos). Kirjapaja. Helsinki

Seppälä, S. (2013). Naiseus: Varhaiskristillisiä ja juutalaisia näkökulmia. Kirjapaja. Helsinki.

Seta. (20.3.2023). Sateenkaarisanasto. Haettu 16.4.2023 osoitteesta <https://seta.fi/sateenkaaritieto/sateenkaarisanasto/>

Tihinen, J-H. (2008). Halun häilyvät rajat: Magnus Enckellin teosten maskuliinisuuksien ja feminiinisyyksien representaatioista ja itsen luomisesta [väitöskirja, Helsingin yliopisto].

Pollock, G. (1988). Vision & Difference: Feminity, Feminism and the Histories of Art. Routledge.

Piilola, T. (2019). Kalevalan naiset. Kustantamo S&S.

Rautiainen, S. (2017). Sääksi Suomessa 100 vuotta (1890 – 1990) - historiallinen katsaus ja tutkimuksen aukkoja. Sääksisäätiö. <https://www.saaksisaatio.fi/img/file.php?id=113419>

Vinokur, D. (2015). Tuli, maa, vesi: Hyvinvointia kiinalaisesta lääketieteestä. Gummerus Kustannus.

Wang, R. R. (2012). Yinyang: The Way of Heaven and Earth in Chinese Thought and Culture (11. painos). Cambridge University Press.
<https://ebookcentral.proquest.com/lib/samk/reader.action?docID=977143>

Woolfe, S. (28.1.2023). Part Human, Part Animal: What Do Therianthropes And Tricksters Reveal About Human Nature? <https://www.samwoolfe.com/2021/06/part-human-part-animal-therianthropes-tricksters-human-nature.html>

World Health Organization. (n.d.). Gender and health. Haettu 13.4.2023 osoitteesta https://www.who.int/health-topics/gender#tab=tab_1

Wing, G. (2015). Predynastic Egyptian representations of animals: The journey from nature to art and beyond [pro gradu -työ, Durham University].
http://etheses.dur.ac.uk/11335/1/Wing_Predynastic_Egyptian_representations_of_animals.pdf?DDD6

KUVALÄHTEET

Kuva 1. LoveToKnow (5.4.2023). Yin and Yang Symbol Mean? [valokuva]. Getty Images. https://feng-shui.lovetoknow.com/Ying_Yang_Meaning

Kuva 2. The National Archaeological Museum of Madrid (515 eaa.). Minotaurus [keramiikkamaalaus]. Wikimedia Commons. https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Tondo_Minotaur_London_E4_MAN.jpg

Kuva 3. Byzantine And Christian Virtual Museum. (500 jaa.). Pyhä Kristoforos [ikonimaalaus]. Byzantine And Christian Virtual Museum. <https://www.ebyzantinemuseum.gr/?i=bxm.en.exhibit&id=59>

Kuva 4. Ulmer Museum. (40 000 v.). Leijonamies [luuveistos]. Wikimedia Commons <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Loewenmensch1.jpg>

Kuva 5. Särestöniemi, R. (1967). Kielto ja kaipaus [maalaus]. Yle. <https://yle.fi/a/3-10522660>

Kuva 6. Kahlo, F. (1946). Haavoittunut peura [maalaus]. FridaKahlo.org. <https://www.fridakahlo.org/the-wounded-deer.jsp>

Kuva 7. Monkman, K. (2022). I Come From pâkwân kîsik, the Hole in the Sky [maalaus]. Kent Monkman. <https://www.kentmonkman.com/painting>

Kuva 8. State Museum of Egyptian Art, Munich, Germany. (1360 eaa.). Horus. [kiviveistos]. World History Encyclopedia. https://www.worldhistory.org/image/3396/statue-of-horus/#google_vignette

Kuva 9. Brooklyn Museum. (664-30 eaa.). Hathor. [pronssiveistos]. Brooklyn Museum. <https://www.brooklynmuseum.org/opencollection/objects/4027>